

information technologies have allowed us to receive dividends in the form of economic growth, the creation of new jobs, the emergence of new types of services for the population and business, and the reduction of public administration costs within the framework of e-government projects.

Problems of development and implementation of the digital economy in Kazakhstan. Among the significant number of problems, we will highlight the main ones:

- lack of legislative and regulatory framework;
- lack of institutional infrastructure;
- significant gap in the level of technology development in various sectors of the economy (digital inequality);
- insufficient information security/of the state/business / citizens;
- consequences of structural changes in the internal and external labor markets;
- shortcomings of the system of training qualified personnel (higher school, secondary school).

List of literature

1. Babkin A.V., Burkaltseva D.D., Kosten D.G., Vorobyev Yu.N. Formation of the digital economy in Russia: essence, features, technical normalization, development problems // Scientific and technical bulletin of St. Petersburg GPU. Economic sciences. 2017. Vol. 10. No. 3. pp. 9-25.

2. Katasonov V. Kolpak. Putin called the "digital economy" a way of life and a new basis for the whole society. URL: http://ruskline.ru/opp/2017/iyul/07/kolpak_putin_nazval_cifrovuyu_ekonomiku_ukladom_zhizni_i_novoj_osnova_dlya_vsego_obwestva/ (accessed 09.07.2017).

3. Panshin B. Digital economy: features and trends of development // Science and innovation. 2016. Vol. 3, No. 157. pp. 17-20.

4. Prasolov V. I. Digital economy as a response to the challenges of the XXI century // Economy and society. 2017. URL: <http://scipress.ru/economy/article/cifrovaya-ekonomika-kak-otvet-na-vyzovy-xxi-veka>.

5. Sikorsky D. In search of growth drivers: Russia relies on the digital economy. URL: <https://rueconomics.ru/259694-v-poiskah-draiverov-rosta-rossiya-delaet-stavku-na-cifrovuyu-ekonomiku> (accessed: 09.07.2017).

6. Digital dividends. World Bank. Overview and table of contents of the World Development Report "Digital Dividends". URL: <https://wds.worldbank.org/WorldDevelopment010dividends0overview.pdf>.

7. International Journal of Open Information Technologies. 2016. Volume 4. No. 1. pp.23-25.

8. The Economics of Modern Manufacturing: Technology, Strategy, and Organization, Paul Milgrom and John Roberts, The American Economic Review, June 1990.

Қазақстан Республикасында пандемия кезіндегі денсаулық сақтауды дамыту

Г.С. Акыбаева¹, Д.Д. Бекжан²

¹Менеджмент кафедрасының профессоры, э.ғ.к.

²«Менеджмент» мамандығы бойынша 1 курс магистранты
sagynysh.2012@mail.ru

^{1,2} академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Мақалада Қазақстан Республикасындағы денсаулық сақтау жүйесіне қатысты пандемия кезіндегі мәселелер ашылған. Мәселелер субъектілерді басқару және жүйе субъектілерін қаржыландыру тұрғысынан берілген. Денсаулық сақтау жүйесіндегі оң үрдістер анықталды.

Денсаулық сақтауды басқару жүйесін жетілдіру бойынша қажетті шаралар қарастырылған. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес 2025 жылға дейін негізгі міндеттер талқыланған.

Түйінді сөздер: денсаулық сақтау, медицина, инфекция, емхана, жұқпалы аурулар, пандемия.

Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес сапалы және қолжетімді медициналық көмекті қамтамасыз ету басты мақсат болып табылады. Міндеттері – халықтың салауатты өмір салтын ұстануын қалыптастыру және денсаулық сақтау саласын дамыту; медициналық көмек көрсету сапасын арттыру; денсаулық сақтау жүйесінің тұрақты дамуы.

Бұл ретте, мәні 2025 жылға дейінгі қажеттілік болып табылатын мынадай негізгі міндеттер қойылды:

- азаматтардың өмір сүру ұзақтығын 75 жасқа дейін ұзарту;
- жүрек-қан тамыр, онкологиялық, созылмалы респираторлық аурулар мен қант диабетінен 30 жастан 70 жасқа дейінгі мезгілсіз өлім қаупін 15,43%-ға дейін төмендету;
- ана өлімін 100 мың тірі туғандарға шаққанда 14,5-ке дейін төмендету (құпия аудит мәліметтері бойынша);
- нәрестелер өлімін 1000 тірі туылғандарға шаққанда 8,3-ке дейін төмендету (құпия аудит мәліметтері бойынша) [2].

2020 жыл коронавирусы инфекциясы пандемиясына қарсы іс-қимыл аясында өтті. Сондықтан 2020 жылы денсаулық сақтау министрлігі қызметінің негізгі басымдықтары: коронавирус инфекциясына қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар; санитарлық-эпидемиологиялық қызметті күшейту; коронавирус инфекциясына қарсы вакцинация; медициналық қызметтердің сапасын арттыру; медицина қызметкерлерінің жалақысын көтеру; тарифтік саясатты жетілдіру; денсаулық сақтау жүйесіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес болды. 2020 жыл өмірдің барлық салаларында бетбұрыс болды. Пандемияны тудырған коронавирустық инфекция адамдардың өмір сүру тәсілін өзгертті. Ол денсаулық - үнемі назар аударуды, қамқорлық пен нығайтуды қажет ететін ең үлкен құндылық екенін көрсетті. Барлық үкіметтер COVID-19-мен күресу үшін жиналды. Қазақстанда денсаулық сақтау саласын қолдау және қалпына келтіру бойынша ауқымды жұмыстар жүргізілді.

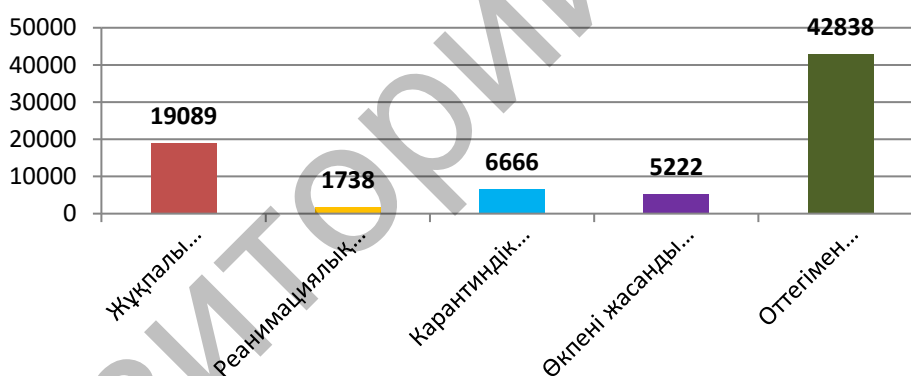
Әлемдегі және елдегі коронавирустық инфекцияның күрделі эпидемиологиялық жағдайы отандық денсаулық сақтау саласын материалдық-техникалық және кадрлық қамтамасыз етуді нығайту бойынша түбегейлі шаралар қабылдауды талап етеді. Қазіргі таңда коронавирус инфекциясы бар науқастарға медициналық көмек көрсету үшін 51 126 төсек-орындық резерв бар, өңірлерге 100 жылжымалы медициналық кешен жеткізілді. Өткен жылы республикада 16 дайын жұқпалы аурулар ауруханасы салынды және 3 жұқпалы аурулар ауруханасы қайта профилдеу арқылы қайта жаңғыртылды. Медициналық ұйымдар 3264 бірлік өкпені жасанды желдету құралдарымен қамтамасыз етілді, оның ішінде 1500 отандық өндіріс.

Дер кезінде диагноз қою үшін облыстық ауруханалар 53 рентген аппаратымен жабдықталған, оның 49-ы отандық «Актюбрентген» өндірушісінен сатып алынған. Жедел жәрдем қызметі 1167 бірлік жедел жәрдем көлігін сатып алу арқылы күшейтілді. Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевтың 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру мақсатында алғашқы медициналық-санитарлық көмекті ұйымдастыруға тәсілдер қайта қаралып, шалғайдағы ауылдық елді мекендерге көліктік медицинаны жандандыру шаралары қабылданды. . Бұл ретте эпидемиологиялық жағдай кезеңінде медициналық көмек көрсету

форматы қайта қаралды. Осылайша, 259 денсаулық сақтау ұйымы қосылған ұлттық телемедицина желісі арқылы консультациялық қызмет көрсету белсенді түрде дами бастады.

Бұл ретте облыстық ауруханаларда ем қабылдап жатқан науқастарға республикалық емхана мамандары кеңес береді. Алғашқы медициналық-санитарлық көмектің қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында 2020 жылы 44 амбулаториялық-емханалық көмек көрсету нысаны салынып, пайдалануға берілді, оның ішінде 30 нысан ауылдық жерлерде. 2020 жылы дәрігерлердің орташа жалақысы 30%-ға, медбикелердің орташа жалақысы 20%-ға өсті. Сондай-ақ өткен жылы өңірлердегі денсаулық сақтау инфрақұрылымын жаңарту, медициналық ұйымдарды материалдық-техникалық қамтамасыз ету шаралары қолға алынды. Бұл шаралар медициналық қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін арттыруға бағытталған [3].

2021 жылғы қаңтардағы жағдай бойынша республикада барлығы 19 089 жұқпалы аурулар төсек-орындары орналастырылды, жұмыспен қамту 28% (5 367 төсек) құрайды. Жұқпалы аурулар ауруханаларындағы реанимациялық төсек саны 1738, жұмыспен қамту 21% (362 төсек). Карантиндік стационарлардың төсек-орындық сыйымдылығы 6 666 төсек, республикадағы жұмыспен қамту 6,2% (464 төсек). Жұқпалы аурулар ауруханаларында 2021 жылғы қаңтардағы жағдай бойынша өкпені жасанды желдету аппараты 5222, оттегімен 42838 төсек қамтамасыз етілген (сурет 1).

Сурет 1. COVID-19 дайындалу іс-шаралары

Облыстық денсаулық сақтау басқармаларының мәліметінше, денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік және үкіметтік бағдарламаларын іске асыру аясында 2020 жылдың 1 желтоқсанына медицина қызметкерлері үшін 15 373 жаңа жұмыс орны ашылған, оның 5 274-і тұрақты, 10 099-ы уақытша. Жұмыс орындарының басым бөлігі Нұр-Сұлтан қаласында (3614, оның 807-і тұрақты және 2807-сі уақытша) және Ақтөбе облысында (1480 жаңа уақытша жұмыс орындары) ашылды. Айта кетерлігі, дәл осы өңірлер жаңа жұмыс орындарын ашу жоспарын асыра орындаған. Ағымдағы жылдың жоспарының орындалу пайызы бойынша ең төменгі көрсеткіш Жамбыл облысында (75%) және Шығыс Қазақстан облысында (77%) белгіленді. Медицина қызметкерлеріне арналған жаңа жұмыс орындарының үлесі жалпы жұмыс орындарының 26%-ын немесе 3996 жұмыс орнын құрайды, оның ішінде дәрігерлерге – 780, орта буын медицина қызметкерлеріне – 1893 және басқа қызметкерлерге – 1323 жұмыс орны. Медицина қызметкерлері үшін ең көп жаңа жұмыс орындары елордада (620), Солтүстік Қазақстан (473), Түркістан (452) және Жамбыл (438) облыстарында ашылды.

Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау аясында 2021 жылдың 1 қаңтарынан бастап медицина қызметкерлерінің жалақысы: дәрігерлердің – орта есеппен 30%-ға, медбикелердің – 20%-ға өсті. Дәрігердің барлық ынталандырушы төлемдерін есепке алғанда

орташа жалақы: 2021 жылы 320 мың теңге (2020 жылы 246 мың теңге) және 2021 жылы медбикелер – 173 мың теңге болады.

Халыққа, әсіресе ауылдық жерлерге медициналық көмек көрсету сапасын одан әрі арттыру мақсатында 2021-2023 жылдарға арналған шаралар кешені қабылданатын болады. амбулаториялық-емханалық көмектің қолжетімділігін арттыру, сондай-ақ диагностика мен емдеудің заманауи әдістерін пайдалана отырып, аудандық ауруханаларда мамандандырылған медициналық көмекті дамыту және нығайту. Сонымен қатар, 2025 жылы денсаулық сақтау жүйесінің алдында келесі міндеттер тұр:

- биологиялық қауіпсіздіктің нормативтік-құқықтық базасын әзірлеу;
- 10 миллион халықты СВИ-ға қарсы вакцинациямен қамтамасыз ету;
- 200-ден астам жаңа МСАК нысандарының құрылысы;
- медицина қызметкерлерінің жалақысын арттыру;
- экстракорпоралды ұрықтандыруға 7000 квота бөлу [1].

Тұтастай алғанда, денсаулық сақтау жүйесіндегі тізбеленген міндеттер жүзеге асырылып, медициналық қызметтерді көрсетуді басқару жүйесінде түбегейлі өзгерістерге әкеліп соғады және Қазақстандағы денсаулық сақтаудың қолданыстағы үлгісін толығымен өзгертеді деп қорытынды жасауға болады.

Әдебиеттер тізімі

1. <https://www.primeminister.kz/ru/news/reviews/obzor-kazahstanskoy-sistemy-zdravoohraneniya-itogi-2020-goda-i-plany-na-2021-y-271128>
2. <https://articlekz.com/article/27623>
3. Об утверждении Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан на 2020-2025 годы Постановление Правительства Республики Казахстан от 26 декабря 2019 года № 982.

Еңбекақы есебін ұйымдастырудың теориялық негіздері

Н.Б.Давлетбаева¹, А.Елдос²

¹Менеджмент кафедрасының профессоры

²«Менеджмент» мамандығы бойынша 1 курс магистранты
yeldosova@mail.ru

^{1,2} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ

Мақалада нарықтық экономикадағы еңбекақының теориялық негіздерін аша отырып, еңбек қатынастарын реттеу жолдарын көрсету арқылы еңбекақыны ұйымдастырудың тиімді жолдары ашылған.

Түйінді сөздері: еңбекақы, жұмыс күші, еңбек қатынастары, еңбекақыны тиімді ұйымдастыру, жалақынының қызметтері

Нарықтық экономика жағдайында еңбекақы жұмыс күшінің тауар ретіндегі бағасы болып саналады да, еңбек нарығында жұмыс берушілер мен еңбеккерлердің мүдделерінің үйлестіруін қамтамасыз ету негізінде қалыптасады, жұмыс күшін белгілі бір уақыт - сағат, күндерді пайдаланғаны үшін төлейді.

Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексіне сәйкес, еңбекке ақы төлеу - Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік-құқықтық актілеріне, сондай-ақ келісімдерге, еңбек, ұжымдық шарттарға және жұмыс берушінің актілеріне сәйкес жұмыскерге еңбегі үшін